

بازساخت، پایاسازی، رواسازی و هنجاریابی فرم کوتاه شده آزمون رضایتمندی سکونتی

راحیل ندومی¹، علی شرقی^{2*}، بهرام صالح صدق پور³ و مهدی شیبانی⁴

تاریخ دریافت: 1400/07/06

تاریخ پذیرش: 1401/02/02

چکیده: رضایتمندی از محل سکونت به عنوان یکی از متغیرهای مهم در مطالعات مسکن مورد پژوهش‌های گوناگونی واقع و ابزارهای متنوعی با تعداد پرسش‌های بالا برای اندازه‌گیری آن توسط پژوهشگران ساخته شده است. هدف از پژوهش حاضر، بازساخت ابزاری جهت سنجش متغیر رضایتمندی سکونتی با پایایی و روایی بالا به صورت فرم کوتاه و دارای اقتصاد زمان اجراست تا امکان محاسبه میزان این متغیر در مدت زمان اندک بدون محدودیت در مؤلفه‌های شخصی، اجتماعی و همچنین اقلیمی، صرفاً احساس رضایت فرد از فضای فیزیکی زندگی‌اش فراهم شود. بدین ترتیب از میان ابزارهای موجود، پرسشنامه‌ای که بیشترین ضریب اعتبار و به طور همزمان کمترین تعداد پرسش را دارد، انتخاب شد. بر اساس آن و مبانی نظری پژوهش، جدول هدف محتوا تدوین و پرسشنامه اولیه ساخته شد. این پرسشنامه ابتدا به صورت پایلوت و پس از تأیید پایایی، بر روی حجم نمونه صد نفری اجرا شده است. داده‌های به دست آمده مورد تحلیل عاملی واقع شده و نتیجه حاکی از آن است که متغیر رضایتمندی سکونتی با چهار عامل کالبد، تسهیلات، امکانات و اقتصاد در بیست و دو سنج با آلفای کرونباخ 0.895 قابلیت اندازه‌گیری دارد.

واژگان کلیدی: رضایتمندی سکونتی، ابزار سنجش متغیر کیفی، رضایتمندی، پرسشنامه کوتاه شده.

¹ دانشجوی دکتری، گروه معماری، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.
² دانشیار، گروه معماری، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
sharghi@sru.ac.ir
³ دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.
⁴ استاد، گروه معماری منظر، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

1- مقدمه

در سال‌های اخیر مسأله مسکن و معضلات آن از دیدگاه‌های مختلف مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. اساس این بررسی‌ها را سنجش میزان رضایت افراد از محل زندگی تشکیل می‌دهد. لذا پیش از اجرای هر گونه تحلیل و نقد در زمینه مسکن، ارزیابی میزان رضایتمندی سکونتی لازم می‌نماید. بر این اساس، بحث این پژوهش متمرکز بر رضایتمندی افراد از سکونتگاهشان است. پژوهش‌های متعددی در سال‌های اخیر به‌ویژه دهه 1390 شمسی درباره رضایتمندی سکونتی انجام شده و ابزارهای متنوعی با عنوان پرسشنامه، فراتحلیل، مصاحبه و جز آن ساخته شده است. با این که این ابزارها هر کدام از منظر متفاوتی رضایتمندی سکونتی را بررسی کرده‌اند، اشتراکات زیادی دارند. این پژوهش بر آن است تا ضمن استخراج وجوه مشترک آزمون‌های گوناگون رضایتمندی سکونتی، عوامل اصلی مؤثر بر این متغیر را کشف کرده؛ کوتاه‌ترین حالتی که می‌توان این متغیر را آزمون را به دست آورد و به یک آزمون کوتاه برای سنجش این متغیر برگرفته از تمامی ابزارهای موجود دست یابد. پایایی و روایی این فرم کوتاه شده آزمون را تثبیت و هنجاریابی گویه‌های آن را تبیین نماید.

1-2- پیشینه پژوهش

مفهوم رضایتمندی در گستره حوزه‌های متفاوت علمی مورد بررسی و ارزشیابی قرار گرفته است. این عامل با تبعیت از میزان کامروایی و ارضای نیازهای جسمی و روانی فرد تعریف می‌شود؛ از نظریات انگیزش و نیازها در روان‌شناسی برخاسته و همه زمینه‌ها و ابعاد زندگی را در بر می‌گیرد (Rezaei & Kamaei Zade, 2012; Naghibi & Hosseini, 2015). در واقع عامل رضایتمندی گستره عظیمی از تمایلات در تجربه واقعی زندگی و در راستای رفع نیازهای پایه و بعضاً متعالی انسان‌ها در بر می‌گیرد (Ghafoorian & Hesari, 2016). غالباً افراد به چیزهایی که نمی‌توانند داشته باشند تمایل دارند و این نیازهای خود را از مناطقی که تمایل کمتری نسبت به آن‌ها وجود دارد، انتخاب و تأمین می‌نمایند. وقتی فرد آن چه را که

به آن تمایل داشته باشد انتخاب و کسب نماید، رضایت به دست می‌آید؛ هرچند که این رضایتمندی ممکن است طیف‌های مختلفی را پوشش دهد اما ساختاری قوی است که دیدگاه فرد را به صورت دقیق ارزیابی می‌نماید (Francescato, et al., 1989; Rafieian, et al., 2009). رضایتمندی به صورت کلی فرآیندی است که بر اساس سیستم ارزشی فرد، شناخت و قضاوت وی با در نظر داشتن تجارب گذشته برای هر فرد متفاوت است؛ با درک محیط و قیاس آن با مرجعی ذهنی و شخصی صورت می‌پذیرد (Mohit & Al-KhanBashiraj, 2014). یکی از جنبه‌های رضایت از زندگی، رضایت از محیط مسکونی است. متغیر رضایتمندی سکونتی، شیوه ارزیابی افراد از محل سکونت و واکنش آن‌ها به محیط زندگی را نشان می‌دهد. همچنین به عنوان جزء مهم کیفیت محیط زندگی افراد شناخته شده است و این دو دلیل سبب شده که رضایتمندی سکونتی موضوع عمده و معمول بسیاری از پژوهش‌ها باشد (Abdul Ghani & Noraini, 2006). رضایت از مسکن بخشی از رضایتمندی از زندگی محسوب می‌شود و یکی از مهم‌ترین موضوعات بررسی شده در زمینه محیط‌های مسکونی است که اگر تأمین نشود فرد دست به مهاجرت خواهد زد (Garlin & Friman, 2002). رضایت مسکونی معیاری طبیعی است که موفقیت در انتخاب مسکن را قضاوت می‌کند و در مقابل نارضایتی مسکونی ممکن است دلیل مهمی برای مهاجرت باشد (Ge & Kazunori, 2006). به عبارتی، رضایتمندی بالا ساکنین را تشویق می‌کند که در محل بمانند و دیگران را نیز برای نقل مکان به آن‌جا برمی‌انگیزاند و سطح پایین رضایتمندی از محیط ساکنان فعلی را وادار به ترک آن می‌کند (Hur & Morrow, Jones, 2008).

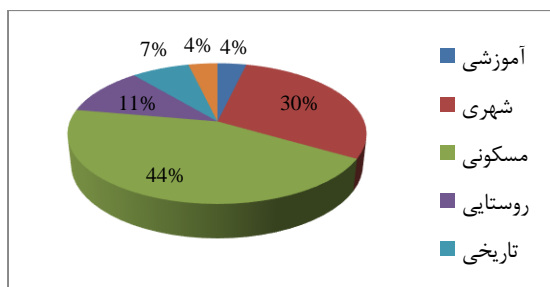
رضایت مسکونی در پژوهش‌های گوناگون از سویی با ویژگی‌های شناختی و رفتاری کاربران و از سویی دیگر با ویژگی‌های محیط فیزیکی و اجتماعی ارتباط دارد (Rezaei & Kamaei Zade, 2012; Sharghi & Di Ben Mulan, 2014). اگرچه ویژگی‌های فیزیکی و کالبدی یک مسکن در میزان رضایتمندی سکونتی بسیار مؤثر است اما باید مد نظر داشت که یک واحد مسکونی

پارامترهای مورد پژوهش در جامعه آماری و گردآوری اطلاعات و معنا دادن به آنچه مشاهده شده است (Noghrekar, et al., 2009). در روش پژوهش پیمایشی - اکتشافی، پس از جمع‌آوری اطلاعات، با روش استدلال - استقرایی و با استفاده از تحلیل عاملی، عوامل تأثیرگذار و مهم کشف می‌شوند. بر این مبنا در این پژوهش در مرحله اول داده‌ها با مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی کتب و مقالات موجود در زمینه متغیر رضایتمندی سکونتی گردآوری شده‌اند. در گام بعد جامعه آماری تمامی مقالات علمی پژوهشی ایرانی با محوریت رضایتمندی و با تدقیق بیشتر رضایتمندی سکونتی انتخاب شده و نمونه‌گیری به صورت کامل بر آن اجرا می‌شود. بر اساس فهرست نشریات علمی و دارای اعتبار (2020) منتشر شده توسط معاونت پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری 22 نشریه علمی-پژوهشی، پژوهش‌های تخصصی در زمینه معماری را منتشر می‌نمایند. بیست و هفت مقاله علمی-پژوهشی در نشریات هنر و معماری ایران با محوریت رضایتمندی در بسترهای مختلف آموزشی، شهری، مسکونی، روستایی، تاریخی و اداری منتشر شده‌اند (شکل 1). چهل و چهار درصد از مقالات ذکر شده، متغیر رضایتمندی را در سکونتگاه‌ها مورد مطالعه قرار داده‌اند (Javaher Pour, et al., 2012; Hashem Nezhad, et al., 2015; Gholi Pour & Partoei, 2014; Rafieian, et al., 2016; Farokhi, et al., 2017; Noori & Asad Pour, 2016; Ghafoorian & Hesari, 2016; Ajilian Momtaz, et al., 2016; Ghiaei, et al., 2013; Aslanian, et al., 2020; Yaran & Behroo, 2016; Bahram Pour & Modiri, 2015).

یک جزء از سیستم زیست‌پذیری سکونتی است و به خودی خود تنها مشخصه رضایتمندی به حساب نمی‌آید. به عبارتی انسان در ارتباط متقابل با اجزای متعدد محیط زندگی خود دائماً با محیط تأثیر متقابل دارد و این کنش متقابل باعث تغییر احساس او نسبت به محیط مسکونی‌اش می‌شود (Mozaffari et al., 2015). بر این اساس، ویژگی‌های محیط مسکونی به وسیله فرد ارزیابی شده و به ویژگی‌های ذهنی تبدیل می‌شوند؛ ویژگی‌های ذهنی به وسیله ویژگی‌های شخصی تحت تأثیر قرار می‌گیرند. نتیجه این ارزیابی از رضایت مسکونی یک حالت عاطفی مثبت است که تجارب شخص را به سوی محیط مسکونی‌اش هدایت کرده، باعث می‌شود که رفتار فرد در راه‌های خاصی برای حفظ یا افزایش تجانس با محیط زیست در نظر گرفته شود. بر این اساس، پژوهش‌های مختلفی متغیر رضایتمندی سکونتی را ارزشیابی کرده و هر یک در سنجش خود متغیرهای خاصی را مورد بررسی قرار داده‌اند. جدول 1 برخی مدل‌هایی که پژوهشگران برای ارزیابی رضایتمندی سکونتی ارائه نموده‌اند را تبیین می‌نماید. در نهایت این پژوهش بر آن است که بر اساس پژوهش‌های صورت گرفته، متغیرهای مؤثر در رضایتمندی سکونتی را کشف کرده و این اهداف را دنبال نماید: بازسازی آزمون کوتاه شده برای سنجش رضایتمندی سکونتی؛ پایاسازی آزمون کوتاه شده برای سنجش رضایتمندی سکونتی؛ رواسازی آزمون کوتاه شده برای سنجش رضایتمندی سکونتی؛ هنجاریابی آزمون کوتاه شده برای سنجش رضایتمندی سکونتی.

2- روش تحقیق

پیمایش به معنی جستجو کردن دورتر یا از بالا نگاه کردن است (Delavar, 2015). در پژوهش پیمایشی داده‌ها با پاسخ گروهی خاص از افراد به مجموعه‌ای از پرسش‌ها گردآوری می‌شود. در واقع، پیمایش عبارت است از مشاهده پدیده‌ها به منظور معنا دادن به جنبه‌های مختلف اطلاعات گردآوری شده. این شیوه پژوهش شامل دو مرحله اصلی مشاهده دقیق و نزدیک

شکل 1- گستره مطالعات رضایتمندی در معماری
Fig. 1- The Variety of Satisfaction Studies in Architecture

جدول 1- مدل های رضایتمندی سکونتی

Tab. 1- Housing Satisfaction Models

نام مدل پژوهشگر	مدل تأثیر آزادی انتخاب مسکن بر رضایتمندی سکونتی	مدل آمریگو در تعیین رضایتمندی سکونتی
پژوهشگر	(Laan Bouma-Doff, 2007)	(Amerigo & Aragonés, 1997)
مدل	<p>The diagram shows a central circle labeled 'آزادی انتخاب' (Freedom of Choice). Above it are boxes for 'میکرو' (Micro) and 'ماکرو' (Macro). 'میکرو' includes 'شغل، تحصیلات، خانواده' (Job, Education, Family). 'ماکرو' includes 'بازار مسکن (دسترسی، توزیع، تخصیص و ...)' (Housing Market (Access, Distribution, Allocation, ...)). Arrows point from these to 'آزادی انتخاب'. To the right, 'آزادی انتخاب' leads to 'انتخاب مسکن' (Housing Selection), which then leads to 'رضایتمندی سکونتی' (Housing Satisfaction). Other factors like 'تمایلات' (Preferences) and 'فرصت ها و محدودیت ها' (Opportunities and Constraints) also influence the process.</p>	<p>The diagram shows a flow from 'رضایتمندی سکونتی' (Housing Satisfaction) to 'رضایتمندی از زندگی در مفهوم کلی' (Overall Life Satisfaction). 'رضایتمندی سکونتی' is influenced by 'ویژگی های عینی از محیط سکونت' (Objective features of the environment), 'ویژگی های ذهنی محیط سکونت' (Subjective features of the environment), 'خصوصیات فردی' (Individual characteristics), and 'رفتارهای شده و سازگار با محیط' (Established and adapted behaviors). 'رفتارهای شده و سازگار با محیط' is also influenced by 'مفاهیم و مقاصد رفتاری' (Behavioral concepts and goals).</p>
نام مدل پژوهشگر	مدل ارتباط بین خدمات محله و رضایتمندی سکونتی	مدل ارزیابی مسکونی ساکنان
پژوهشگر	(Grzeskowiak et al., 2003)	(Cabrita et al., 1998)
مدل	<p>The diagram shows 'رضایتمندی از خدمات محله' (Satisfaction with neighborhood services) leading to 'رضایتمندی از شرایط محله' (Satisfaction with neighborhood conditions). This is influenced by 'تعدد به محله' (Number of services), 'انواع محله' (Types of services), and 'قدرت تاثیر گذاری در تصمیم گیری محله' (Influence on neighborhood decision-making). 'رضایتمندی از شرایط محله' leads to 'رضایتمندی از زندگی در محله' (Satisfaction with life in the neighborhood), which is also influenced by 'رضایتمندی از خدمات محله' and 'رضایتمندی از شرایط محله'. 'رضایتمندی از زندگی در محله' leads to 'رضایتمندی از مسکن' (Satisfaction with housing), which is also influenced by 'رضایتمندی از زندگی در محله' and 'رضایتمندی از شرایط محله'.</p>	<p>The diagram shows 'رضایتمندی از مسکن' (Satisfaction with housing) leading to 'رضایتمندی از زندگی در محله' (Satisfaction with life in the neighborhood). 'رضایتمندی از مسکن' is influenced by 'احساسات شخصی' (Personal feelings) and 'خصوصیات فیزیکی' (Physical characteristics). 'احساسات شخصی' includes 'احساس ساکنان' (Resident feelings), 'امینت مسکن' (Security), 'محیط سکونت' (Environment), 'دسترسی واحد مسکونی' (Access to housing unit), and 'حریم خصوصی' (Privacy). 'خصوصیات فیزیکی' includes 'ساختار' (Structure), 'واحد مسکونی (خانواده)' (Housing unit (family)), 'ابعاد مسکن' (Dimensions), 'ارتباط بین فضاها' (Relationship between spaces), 'نوع مسکن و محل قرار گرفتن آن' (Type of housing and its location), 'بهداشت و سازگاری' (Hygiene and compatibility), 'تجهیزات محیط مسکونی (اجتماع)' (Housing environment facilities (social)), and 'تجهیزات مسکونی' (Housing facilities).</p>
نام مدل پژوهشگر	مدل مفهومی انتخاب مسکن و رضایتمندی سکونتی	مدل رضایتمندی سکونتی
پژوهشگر	(Wenda et al., 2007)	(L. Day, 2000)
مدل	<p>The diagram shows 'بازار مسکن (درجه فراهمی، قابلیت دسترسی، توزیع، تخصیص)' (Housing Market (Availability, Accessibility, Distribution, Allocation)) leading to 'فرصت ها / محدودیت ها' (Opportunities / Constraints), which leads to 'آزادی انتخاب' (Freedom of Choice). 'آزادی انتخاب' leads to 'انتخاب مسکن' (Housing Selection), which leads to 'رضایتمندی سکونتی' (Housing Satisfaction). 'انتخاب مسکن' is also influenced by 'مشارف (تحصیل، بازار کار، سطح خرد)' (Factors (Education, Labor Market, Micro-level)) and 'اولویت ها' (Priorities). 'رضایتمندی سکونتی' is also influenced by 'سطح کلان' (Macro-level) and 'سطح خرد' (Micro-level).</p>	<p>The diagram shows 'رضایتمندی سکونتی' (Housing Satisfaction) leading to 'رضایتمندی از زندگی در محله' (Satisfaction with life in the neighborhood). 'رضایتمندی سکونتی' is influenced by 'ذهنی' (Cognitive) and 'اجتماعی' (Social) factors. 'ذهنی' includes 'امینت' (Security), 'دوستی' (Friendship), 'روابط با همسایه ها' (Relationships with neighbors), 'تسهیلات و امکانات' (Facilities and amenities), 'فضای سکونت' (Housing space), 'تراکم جمعیت' (Population density), and 'همبستگی' (Cohesion). 'اجتماعی' includes 'مالک - مستاجر' (Landlord - Tenant), 'مدت زمان سکونت در خانه' (Length of stay in the home), 'مدت زمان سکونت در محله' (Length of stay in the neighborhood), 'سن' (Age), 'نقش در چرخه زندگی' (Role in the life cycle), and 'سکونت اقوام در همسایگی' (Family living in the neighborhood). 'رضایتمندی از زندگی در محله' is also influenced by 'کابردی' (Functional) and 'عینی' (Objective) factors. 'کابردی' includes 'میزان تعصبات در محله' (Level of bias in the neighborhood), 'نمای بناها و محله' (Appearance of buildings and neighborhood), 'نوع ارزیابی فرد از آپارتمان' (Individual evaluation of the apartment), and 'مدیریت محله' (Neighborhood management). 'عینی' includes 'تک خانوار در برابر چند خانوار' (Single-family vs. multi-family), 'برق و روشنایی' (Electricity and lighting), and 'میزان سر و صدا' (Noise level).</p>

با در نظر داشتن ابزار منتخب، مبانی نظری متغیر رضایتمندی سکونتی بررسی شد. بر اساس ادبیات موضوعی موجود، چهار مقوله کالبد محل سکونت، خدمات ارائه شده به آن، روابط اجتماعی و شرایط اقتصادی در رضایتمندی سکونتی نقش دارند. مبانی نظری حاکی از آن است که مقوله کالبد با نوع و اندازه مسکن، مسائل ایمنی، تعداد و اندازه اتاق‌ها، نما، دید و منظر، تراکم انسانی درون خانه، آلودگی صوتی، هوا و بو قابل سنجش است (Noori & Asad Pour, 2016; Gholi Pour & Partoei, 2014; Rafieian, et al., 2016). همچنین امکانات آموزشی، درمانی، مراکز خرید، مراکز تفریحی، فضای سبز و ترابری عمومی در ترکیب با پیاده‌راه‌های مناسب، آب، برق، گاز و مخابرات و سیستم زهکشی، گردآوری زباله، خدمات آتش‌نشانی، پارکینگ، نور و روشنایی معابر، تسهیلات برای معلولان، آسفالت معابر و پاکسازی جوی‌ها، مقوله خدمات را پوشش می‌دهند (Yaran & Behroo, 2016; Hashem, 2016; Nezhad, et al., 2015; Rafieian, et al., 2016). سنجه‌های روابط با همسایگان، شبکه‌های اجتماعی محلی، تردد افراد شرور و حوادث رانندگی، مقوله روابط اجتماعی را تشکیل و در نهایت قیمت زمین و مسکن، بازده اقتصادی برای سرمایه‌گذاری و درآمد مقوله اقتصاد را تحت تأثیر قرار می‌دهند (Hashem Nezhad, et al., 2015; Farokhi, et al., 2017; Noori & Asad Pour, 2016; Ghafoorian & Hesari, 2016). مصادیق ذکر شده به عنوان هدف، در ترکیب با مقولات به عنوان محتوا در جدول هدف محتوا برای تعیین شاخص‌های رضایتمندی سکونتی تدوین شد (جدول 2). بر اساس جدول به دست آمده، پرسشنامه اولیه ساخته شده و نتایج حاصل از این آزمون با تحلیل عاملی مورد آنالیز واقع می‌شوند. حجم نمونه این پژوهش برابر 100 نفر بود که به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده و آزمون انتخابی با مقیاس لیکرت پنج گزینه‌ای را پاسخ دادند. در راستای تعیین روایی این پرسشنامه از روش تحلیل عاملی و جهت بررسی پایایی آن از روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) استفاده شده است. در نهایت برای هنجاریابی، نرمال کردن و استانداردسازی داده‌های به دست آمده و تعیین میزان کشیدگی و چولگی بهره گرفته شد.

هر یک از این پژوهش‌ها با بهره‌گیری از عوامل مختلف، یک ابزار جهت سنجش رضایتمندی سکونتی با روایی و پایایی متفاوت ارائه نموده‌اند. با در نظر داشتن تمامی پژوهش‌های یاد شده می‌توان تعریفی مفهومی و عملیاتی برای رضایتمندی سکونتی استنتاج نمود. بر این اساس تعریف مفهومی رضایتمندی سکونتی عبارت است از "بخشی از رضایت از زندگی محسوب که اگر تأمین نشود فرد دست به مهاجرت خواهد زد؛ معیاری طبیعی که موفقیت در انتخاب مسکن را قضاوت کرده و در مقابل نارضایتی مسکونی ممکن است دلیل مهمی برای مهاجرت باشد". تعریف عملیاتی متغیر رضایتمندی سکونتی نیز عبارت است از سنجش عوامل کالبد، زیست‌محیط، اقتصاد، امنیت و روابط اجتماعی به دست می‌آید. این تعاریف وجه اشتراک مطالعات انجام گرفته هستند. وجه افتراق آن‌ها جزئیات ابزار سنجش و میزان روایی و پایایی آن‌هاست. ابزارهای ارائه شده در پژوهش‌ها که همگی پرسشنامه هستند، صرفاً متغیر رضایتمندی سکونتی را به تنهایی مورد سنجش قرار نداده و در ترکیب با دیگر متغیرها از جمله سرزندگی، تنوع عملکرد، محرمیت، زمینه و جز آن، پرسشنامه‌هایی با تعداد پرسش و زمان اجرای بالا به دست آورده‌اند. در راستای هدف پژوهش یعنی بازساخت یک ابزار کوتاه که میزان رضایتمندی افراد از محل سکونتشان را بیازماید، این پژوهش در صدد است که اختصاصاً فرم کوتاه شده و استاندارد سنجش رضایتمندی سکونتی را تهیه و تدوین نماید. با در نظر داشتن کم بودن تعداد پرسش‌های (جهت کوتاه بودن ابزار)، از میان ابزارهای موجود، کوتاه‌ترین پرسشنامه که پایایی و روایی آن تأیید و در نشریات معتبر علمی به چاپ رسیده است و دارای بیشترین قابلیت اعتماد و پایایی یعنی بالاترین میزان آلفای کرونباخ (Sarmad, et al., 2015) است، به عنوان زمینه ابزار برای ادامه پژوهش انتخاب می‌شود. بر این اساس از میان دوازده پرسشنامه موجود (شکل 1) ابزار رضایتمندی سکونتی که آجیلیان ممتاز و دیگران (Ajilian Momtaz, et al., 2016) طراحی نموده‌اند، با 37 پرسش و آلفای کرونباخ بالا با میزان 0.961 در ادامه این پژوهش به عنوان بستری برای بازساخت فرم کوتاه رضایتمندی سکونتی مورد بررسی فراتر قرار گرفته است.

جدول 2- جدول هدف محتوا مستخرج از شاخص‌های رضایتمندی سکونتی
 Tab. 2- Content Purpose Table Derived from Housing Satisfaction Factors

هدف	محتوا	کالبد	خدمات	روابط اجتماعی	شرایط اقتصاد
		*	-	-	*
اندازه مسکن		*	-	-	*
مسائل ایمنی مسکن		*	*	-	-
تعداد و اندازه اتاق‌ها		*	-	-	*
نمای مسکن		*	-	*	-
دید و منظر		*	*	*	-
تراکم انسانی و ازدحام		*	*	-	-
آلودگی صوتی		*	*	-	-
بو		*	-	*	-
آلودگی هوا		*	-	-	-
امکانات آموزشی		-	*	*	-
امکانات درمانی		-	*	-	-
مراکز خرید		-	*	-	*
مراکز تفریحی و فضای سبز		-	*	*	-
حمل و نقل عمومی		-	*	*	-
پیاده‌راه‌های مناسب		-	*	*	-
آب		-	*	-	-
برق		-	*	-	-
گاز		-	*	-	-
مخابرات		-	*	-	-
سیستم زهکشی		-	*	-	-
گردآوری زباله		-	*	*	-
دسترسی به آتش‌نشانی		-	*	-	-
پارکینگ		*	*	-	-
نور و روشنایی معابر		*	*	-	-
تسهیلات برای معلولان		-	*	*	-
آسفالت معابر		-	*	-	-
پاکسازی جوی‌ها		-	*	-	-
روابط با همسایگان		-	-	*	-
شبکه‌های اجتماعی محلی		-	-	*	-
تردد افراد شرور		-	-	*	-
حوادث رانندگی		-	-	*	-
قیمت زمین و مسکن		-	-	-	*
بازده اقتصادی برای سرمایه‌گذاری		-	-	-	*
درآمد		-	-	-	*

3- نتایج و بحث

حجم نمونه در پژوهش آجیلیان، ممتاز و دیگران بر اساس فرمول کوکران 374 نفر بود که با اجرای آزمون KMO و کسب ضریب 0.920 کفایت نمونه‌گیری و همبستگی بین متغیرها تبیین شده است (Ajilian, Momtaz, et al., 2016). در راستای ایجاد فرم کوتاه این پرسشنامه، ابتدا جامعه آماری دانشجویان رشته معماری دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی انتخاب شدند. در گام اول جهت بررسی صحت اطلاعات ابزار اولیه، تمامی مؤلفه‌های پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای از خیلی زیاد تا خیلی کم به صورت پابلوت روی 30 شرکت‌کننده اجرا شد. مقیاس لیکرت برای سنجش مفاهیم ذهنی و ادراک مخاطب مورد استفاده قرار می‌گیرد. وقتی هدف پژوهشگر صرفاً گردآوری نظرات نیست و احساس، رفتار یا نظر مخاطب درباره موضوع مورد مطالعه برای وی اهمیت بیشتری دارد از این مقیاس می‌تواند بهره برد (Joshi, et al, 2015). مقیاس لیکرت می‌تواند تک‌قطبی¹ یا دوقطبی² باشد؛ مقیاس تک‌قطبی یک جهت برای سنجش میزان ارتباط دارد، در صورتی که مقیاس دوقطبی دارای دو جهت مخالف در یک ساختار تقریباً متعادل است که دو ساختار متضاد مانند زشت و زیبا یا خوب و بد را نشان می‌دهد (Cai, et al, 2016). نوع مقیاس در یک پژوهش با توجه به هدف تعیین می‌شود؛ اگر هدف سنجش ترجیحات درونی انسان باشد، از مقیاس دوقطبی و اگر هدف اندازه‌گیری ادراک، رفتار و شناخت باشد از مقیاس تک‌قطبی استفاده می‌شود (Li, 2013). با توجه به نوع متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش و جنس روابط آن‌ها، مقیاس بکار رفته در پاسخ به پرسش‌های دوقطبی پنج‌گزینه‌ای است. پاسخ‌ها وارد نرم‌افزار SPSS شد و میزان آلفای کرونباخ در آن برابر 0.868 بود که قابلیت اعتماد این ابزار را تبیین می‌نماید. در گام بعد با توجه به هدف این پژوهش که تهیه فرم کوتاه شده ابزار رضایتمندی از محل سکونت است، پرسش‌هایی که مربوط به ویژگی‌های کاربران است، از پرسشنامه حذف و پرسشهایی که مربوط به ویژگی‌های مسکن و محیط آن هستند، مورد تحلیل فراتر واقع می‌شوند. بدین ترتیب سنجه‌های مربوط به

مؤلفه‌های فردی و اجتماعی کنار گذاشته شده و سنجه‌های کالبدی، خدماتی، اجتماعی و اقتصادی که مربوط به فضا و وابسته به مکان هستند، در قالب پرسشنامه در اختیار جامعه آماری قرار می‌گیرد. در راستای تعیین حجم نمونه، دلاور معتقد است که در پژوهش‌های همبستگی، حداقل تعداد 50 نمونه و در پژوهش‌های توصیفی حداقل 100 نفر برای بیان چگونگی روابط ضرورت دارد (Delavar, 2015). در راستای بازساخت فرم کوتاه یک آزمون، حجم نمونه در مقالات مشابه مورد ارزیابی قرار گرفت. نجات‌بخش و دیگران (Nejat Bakhsh, et al., 2006) تعداد 72 نفر، فردین‌مهر و دیگران (Fardin Mehr, et al., 2011) تعداد 50 نفر، مختارزاده و دیگران (Mokhtar Zade, et al., 2010) تعداد 60 نفر و تیموری آسفیچی و دیگران (Teymoori, Asefchi, et al., 2018) حجم نمونه 80 نفری را برای تدوین فرم کوتاه آزمون‌های گوناگون انتخاب نموده‌اند. از سویی در مقالات دیگر، ملک‌پور و دیگران (Malek Moosavi & Pour, et al., 2012)، موسوی و گل‌مکانی (Golmakani, 2018) و غلامرضایی و دیگران (Gholamrezaei, et al., 2010) نمونه 100 نفری را برای تدوین فرم کوتاه انتخاب و کفایت اندازه‌گیری را تأیید نمودند. بر اساس تحقیقات صورت گرفته، برای اطمینان بیشتر، در این پژوهش حجم نمونه 100 نفری با روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شد. جهت بررسی کفایت حجم نمونه برای تحلیل عاملی، پاسخ‌ها مورد آزمون کی‌ام او و بارتلت قرار گرفت. ضریب کیسر میر الکین با اندازه با اندازه بالاتر از 0.6 که در این پژوهش 0.780 ببه دست آمد، بیانگر کفایت حجم نمونه بود و می‌توان تحلیل را پیش برد (Saleh Sedgh Pour, et al, 2020). همچنین آزمون کرویت بارتلت با کای اسکوتر 1044.718 و درجه آزادی 325 معنی‌دار بود و نمایانگر این است که گویه‌های آزمون برای تشکیل عوامل دارای همبستگی کافی است. بر این اساس داده‌های پرسشنامه مجاز بوده که مورد تحلیل عامل قرار گیرند. با اجرای تحلیل عامل بر داده‌های به دست آمده، ساختار عاملی پرسشنامه بر هفت عامل استوار است که این عوامل به صورت انباشته قبل و بعد از چرخش دارای

واریانس 68.9309 درصد بود. بررسی جدول کل واریانس تبیین شده نشان می‌دهد که از میان هفت عامل ذکر شده، چهار مورد مؤلفه‌های اصلی بود و سه مورد دیگر با تأثیر اندکی که بر رضایتمندی سکونتی می‌گذارند، در فرم کوتاه شده این ابزار، کنار گذاشته می‌شوند. بر اساس جدول 3 بیشترین بار عاملی متعلق به پرسش 26 با 0.916 است که نشانگر میزان اهمیت بازده اقتصادی برای سرمایه‌گذاری در مسکن است. همچنین کمترین بار عاملی متعلق به پرسش 19 با 0.457 بوده که بیانگر تأثیر اندک تسهیلات آتش‌نشانی بر میزان رضایت از مسکن است. در بررسی عوامل روشن شد که عامل اول را سنجه‌های بو، صدا، اندازه مسکن، تعداد و اندازه اتاق، ایمنی، تهویه

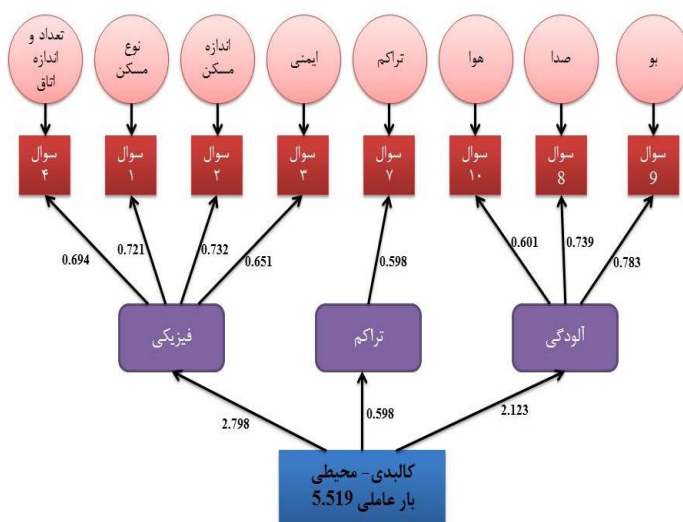
و تراکم تشکیل می‌دهند. متغیرهای بو، صدا و هوا تبیین کننده معیار آلودگی، متغیر تراکم بیانگر معیار تراکم و متغیرهای اندازه مسکن، تعداد و اندازه اتاق و ایمنی بیان کننده مشخصات فیزیکی از مؤلفه‌های کالبدی-محیطی مسکن است (شکل 2). با توجه به نتایج به دست آمده از تحلیل عاملی در حله اول، مؤلفه‌های زیبایی‌شناختی شامل نمای خانه و دید و منظر از داخل خانه به بیرون در رضایتمندی سکونتی عوامل کم‌تأثیر است و از فرم کوتاه شده پرسشنامه حذف می‌شود. حله دوم را شاخص‌های آسفالت معابر، نور و روشنایی معابر، آب، برق، گاز، مخابرات و سیستم زهکشی، پاک‌سازی جوی‌ها، گردآوری زباله، تسهیلات معلولین و پارکینگ تشکیل می‌دهد (شکل 3).

جدول 3- جدول بارهای عاملی پرسشهای رضایتمندی از محل سکونت
Tab. 3- Factor Loadings of Questions about Housing Satisfaction

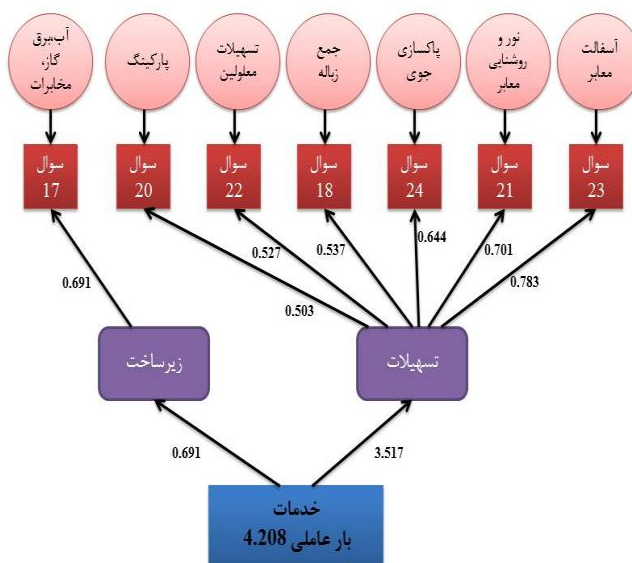
ردیف	گویه‌ها	عامل	بار عاملی
پرسش 9	از میزان بو در واحد مسکونی به چه میزان رضایت دارید؟	کالبد	0/783
پرسش 8	از میزان صدا در واحد مسکونی به چه میزان رضایت دارید؟		0/739
پرسش 2	از اندازه مسکن خود چقدر رضایت دارید؟		0/732
پرسش 1	از نوع مسکن خود چقدر رضایت دارید؟		0/721
پرسش 4	نسبت به تعداد و اندازه اتاق‌ها چقدر رضایت دارید؟		0/694
پرسش 3	از مسائل ایمنی مسکن خود به چه میزان رضایت دارید؟		0/651
پرسش 10	از وضعیت هوا و تهویه مسکن خود چه میزان رضایت دارید؟		0/601
پرسش 7	نسبت به تراکم انسانی و ازدحام در مسکن خود چقدر رضایت دارید؟		0/598
پرسش 23	از آسفالت معابر چقدر راضی هستید؟	تسهیلات	0/783
پرسش 21	از نور و روشنایی معابر چقدر رضایت دارید؟		0/701
پرسش 17	نسبت به آب، برق، گاز، مخابرات و سیستم زهکشی چقدر رضایت دارید؟		0/691
پرسش 24	نسبت به پاک‌سازی جوی‌ها چقدر رضایت دارید؟		0/644
پرسش 18	نسبت به گردآوری زباله چقدر رضایت دارید؟		0/537
پرسش 22	نسبت به تسهیلات برای معلولین چقدر رضایت دارید؟		0/527
پرسش 20	نسبت به پارکینگ چقدر رضایت دارید؟		0/503
پرسش 12	از امکانات درمانی اطراف مسکن خود چقدر رضایت دارید؟	امکانات	0/818
پرسش 11	از امکانات آموزشی اطراف مسکن خود چقدر رضایت دارید؟		0/801
پرسش 13	نسبت به مراکز خرید اطراف خانه خود چقدر راضی هستید؟		0/678
پرسش 14	از مراکز تفریحی و فضای سبز خانه خود و اطراف آن چه میزان راضی هستید؟		0/537
پرسش 26	نسبت به بازده اقتصادی برای سرمایه‌گذاری به چه میزان رضایت دارید؟	اقتصاد	0/916
پرسش 25	نسبت به قیمت زمین و مسکن خود چقدر راضی هستید؟		0/719
پرسش 27	از درآمد خود چقدر راضی هستید؟		0/540
پرسش 6	از دید و منظر از داخل به بیرون خانه خود چقدر رضایت دارید؟	زیبایی شناختی	0/811
پرسش 5	از نمای خانه خود چه میزان دارای رضایت هستید؟		0/763
پرسش 16	از پیاده‌راه‌های به سوی خانه خود چقدر راضی هستید؟	زیرساخت	0/783
پرسش 15	از حمل و نقل عمومی از خانه خود به سایر مناطق شهر چقدر راضی هستید؟		0/670
پرسش 19	نسبت به تسهیلات آتش‌نشانی چقدر رضایت دارید؟	آتش‌نشانی	0/457

تسهیلات معلولین و پارکینگ که بخش دوم از عامل دوم را می‌سازند، تبیین کننده معیارهای تسهیلات در مؤلفه خدمات است. تمامی شاخص‌های این معیار به جز آتش‌نشانی در پرسشنامه تأثیر به‌سزایی دارند و جزیی از فرم کوتاه شده خواهند بود.

از میان این شاخص‌ها، آب، برق، گاز، مخابرات و سیستم زهکشی معیارهای زیرساخت از مؤلفه‌های خدماتی است. در این معیار، پیاده‌راه‌ها نقش کم‌رنگی ایفا می‌کند و جهت ایجاد فرم کوتاه شده ابزار رضایتمندی سکونت از پرسشنامه حذف می‌شوند. شاخص‌های آسفالت معابر، نور و روشنایی معابر، پاک‌سازی جوی‌ها، گردآوری زباله،

شکل 2- نتایج تحلیل عاملی، نحله اول
Fig. 2- Results of Factor Analysis, First Assembly

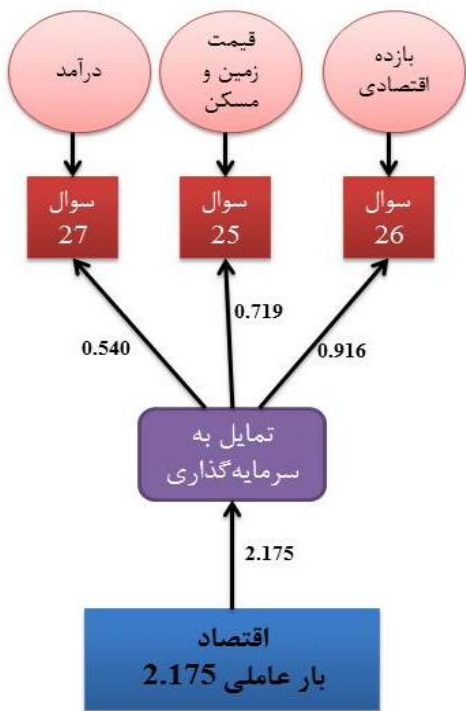

شکل 3- نتایج تحلیل عاملی، نحله دوم
Fig. 3- Results of Factor Analysis, Second Assembly

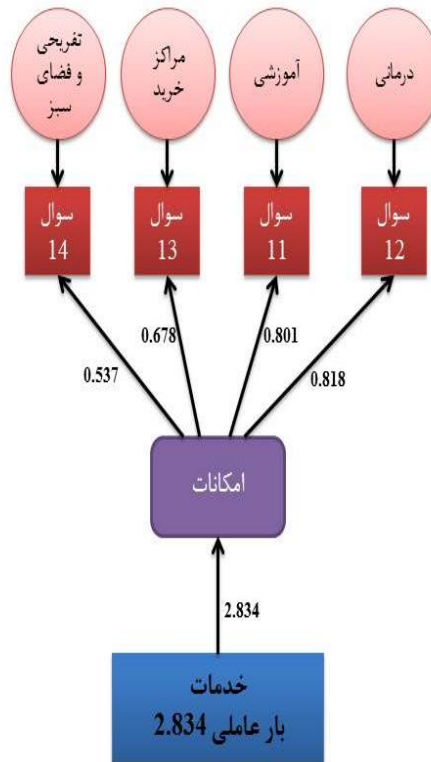

عامل سوم را چهار سنجه امکانات درمانی، آموزشی، مراکز خرید و مراکز تفریحی و فضای سبز که امکانات خدماتی است، تشکیل می‌دهد (شکل 4). از میان امکانات خدماتی، حمل و نقل عمومی در رضایت افراد از محیط سکونتشان تأثیر زیادی ندارد و این متغیر جزئی از شاخص‌های سنجش رضایتمندی سکونتی در فرم کوتاه شده نخواهد بود. چهارمین عامل نیز مؤلفه‌های اقتصادی بازده اقتصادی برای سرمایه‌گذاری، قیمت زمین و مسکن و درآمد است که همگی در رضایتمندی افراد از محل سکونت تأثیرگذار است (شکل 5). پایایی هر یک از عوامل با بهره‌گیری از ضریب آلفای کرونباخ مورد آنالیز قرار گرفته است. این ضریب برای عامل "کالبد" با 0.883، عامل "تسهیلات" با 0.790، عامل "امکانات" با 0.810 و عامل "اقتصاد" با 0.718 نشان از قابل قبول بودن پایایی عوامل دارد. همچنین با حذف هر یک از گویه‌های 5، 6، 15، 16 و 19 اعتبارسنجی فرم کوتاه پرسشنامه به ترتیب برابر 0.905، 0.905، 0.907، 0.903 و 0.902 گزارش می‌شود. با بررسی دوباره میزان آلفای کرونباخ در 22 پرسش باقیمانده نیز 0.895 به دست آمده که نشان از پایایی مناسب این ابزار دارد. بر این اساس، با استخراج عوامل اصلی دخیل در متغیر رضایتمندی محیط مسکونی، کوتاه‌ترین فرم آزمون سنجش آن به دست آمده و پایایی و روایی آن اثبات شد. این آزمون قابل استفاده در اقلیم‌های مختلف ایران و بدون محدودیت شخصی به صورت استاندارد کشوری قابل استفاده است. پس از به دست آمدن فرم کوتاه آزمون رضایتمندی سکونتی و استنتاج پایایی و روایی معنی‌دار آن،

هنجاریایی این آزمون مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای تحلیل هنجارها ابتدا میزان چولگی و کشیدگی باید در حد مجاز بین -0.5 و +0.5 باشد (Saleh Sedgh Pour, et al., 2017). با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول 4 میزان کشیدگی در عوامل اول و دوم غیر مجاز و چولگی و کشیدگی در سایر عوامل رضایتمندی سکونتی دارای میزان مجاز است. بر این اساس چون بخشی از داده‌ها دارای توزیع نرمال نیست، باید از روش نرمال‌سازی استفاده شود (Saleh Sedgh Pour, 2009). لذا برای هر چهار عامل کالبد، تسهیلات، امکانات و اقتصاد که رضایتمندی سکونتی را تشکیل می‌دهد و همچنین آزمون اصلی یعنی رضایتمندی سکونتی جدول هنجار 5 ارائه می‌شود. بدین صورت که نمرات توزیع به نمره (z) تبدیل می‌شوند و توزیع جدیدی با میانگین صفر و انحراف استاندارد یک به دست می‌آید (Delavar, 2006). با در نظر داشتن این امر که استفاده از نمره (z) در برخی موارد با نمره‌های منفی و اعشاری روبرو است، این نمره به توزیع تی (t) با میانگین 50 و انحراف استاندارد 10 تبدیل می‌شود (همان). با توجه به جدول 5 در حالتی که مقدار تی کمتر از 30 باشد، یعنی رضایت فرد از خانه کم بوده و این امر منجر می‌شود فرد از خانه رفته و با جابه‌جایی سکونتی روبرو شود. در وضعیتی که مقدار تی بالاتر از 70 است، فرد رضایت بالایی از خانه داشته و استقرار وی در خانه طولانی خواهد بود. همچنین اگر تی در بازه مابین 30 تا 70 قرار گرفته باشد، نرمال محسوب شده و فرد رضایت متوسط از خانه دارد.

شکل 5- نتایج تحلیل عاملی، نحله چهارم
Fig. 5- Results of Factor Analysis, Fourth Assembly

شکل 4- نتایج تحلیل عاملی، نحله سوم
Fig. 4- Results of Factor Analysis, Third Assembly

جدول 4- آمارهای توصیفی عامل‌های رضایتمندی سکونتی

Tab. 4- Descriptive Statistics of Residential Satisfaction Factors

عوامل	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم	مجموع عوامل
	کالبد	تسهیلات	امکانات	اقتصاد	رضایتمندی سکونتی
تعداد داده‌های معتبر	100	100	100	100	100
داده‌های حذف شده	0	0	0	0	0
چولگی	0.392	0.010	0.345	0.156	-0.340
خطای استاندارد چولگی	0.241	0.241	0.241	0.241	0.241
کشیدگی	-0.649	-0.526	-0.246	-0.292	0.246
خطای استاندارد کشیدگی	0.478	0.478	0.478	0.478	0.478

جدول 5- نرمال سازی و استاندارد سازی عوامل بر اساس شاخص کل نمره

Tab. 5- Normalization and Standardization of Factors Based on Total Score Index

نمره خام	درصد معتبر	z	T	نمره خام	درصد معتبر	z	T	نمره خام	درصد معتبر	z	T
8.00	1.0	-2.75	24.30	11.00	1.0	-2.17	28.30	13.00	2.0	-1.88	31.20
14.00	3.0	-1.64	33.60	15.00	1.0	-1.47	35.30	16.00	5.0	-1.25	37.50
17.00	1.0	-1.10	39.00	18.00	4.0	-0.99	40.10	19.00	3.0	-0.86	41.40
20.00	6.0	-0.70	43.00	21.00	2.0	-0.58	42.20	22.00	3.0	-0.51	44.90
23.00	2.0	-0.44	45.60	24.00	4.0	-0.36	46.40	25.00	7.0	-0.23	47.70
26.00	3.0	-0.09	49.10	27.00	3.0	-0.01	49.90	28.00	5.0	+0.09	50.90
29.00	9.0	+0.27	52.70	30.00	8.0	+0.50	55.00	31.00	2.0	+0.65	56.50
32.00	5.0	+0.72	57.20	33.00	11.0	+1.04	60.40	34.00	3.0	+1.44	64.40
35.00	1.0	+1.60	66.00	36.00	1.0	+1.70	67.00	37.00	2.0	+1.89	68.90
38.00	1.0	+2.17	71.70	39.00	1.0	+2.58	75.80	جمع	100.0		
7.00	1.0	-2.75	24.30	8.00	1.0	-2.27	27.30	10.00	3.0	-1.81	31.90
11.00	2.0	-1.55	34.50	12.00	2.0	-1.40	36.00	13.00	7.0	-1.15	38.50
14.00	3.0	-0.93	40.70	15.00	8.0	-0.74	42.60	16.00	5.0	-0.54	44.60
17.00	14.0	-0.28	47.20	18.00	7.0	-0.01	49.90	19.00	4.0	+0.13	51.30
20.00	6.0	+0.26	52.60	21.00	5.0	+0.40	54.00	22.00	6.0	+0.56	55.60
23.00	1.0	+0.65	56.50	24.00	2.0	+0.92	59.20	25.00	9.0	+1.15	61.50
26.00	4.0	+1.56	65.60	27.00	2.0	+1.89	68.90	28.00	1.0	+2.17	71.70
31.00	1.0	+2.58	75.80	جمع	100.0						
4.00	1.0	-2.57	24.30	5.00	1.0	-2.17	28.30	6.00	2.0	-1.88	31.20
7.00	3.0	-1.59	34.10	8.00	11.0	-1.15	38.50	9.00	6.0	-0.80	42.00
10.00	9.0	-0.57	44.30	11.00	15.0	-0.24	47.60	12.00	7.0	+0.04	50.40
13.00	12.0	+0.28	52.80	14.00	10.0	+0.58	55.80	15.00	5.0	+0.83	38.30
16.00	6.0	+1.04	60.40	17.00	2.0	+1.23	62.30	18.00	3.0	+1.37	63.70
19.00	1.0	+1.52	65.20	20.00	6.0	+1.89	68.90	جمع	100.0		
3.00	4.0	-2.05	29.50	4.00	2.0	-1.64	33.60	5.00	10.0	-1.22	37.80
6.00	13.0	-0.75	42.50	7.00	11.0	-0.26	47.40	8.00	16.0	-0.05	49.50
9.00	23.0	+0.45	54.50	10.00	4.0	+0.88	58.80	11.00	6.0	+1.08	60.80
12.00	6.0	+1.41	64.10	13.00	4.0	+1.89	68.90	14.00	1.0	+2.57	75.70
جمع	100.0										
27.00	1.0	-2.57	24.30	41.00	1.0	-2.27	27.30	50.00	1.0	-1.96	30.40
53.00	1.0	-1.81	31.90	54.00	2.0	-1.64	33.60	55.00	1.0	-1.51	34.90
58.00	2.0	-1.40	36.00	60.00	2.0	-1.28	37.20	61.00	2.0	-1.17	38.30
62.00	1.0	-1.10	39.00	63.00	2.0	-1.03	39.70	64.00	3.0	-0.93	40.70
65.00	3.0	-0.82	41.80	67.00	1.0	-0.75	42.50	68.00	4.0	-0.67	43.30
69.00	3.0	-0.57	44.30	70.00	2.0	-0.49	45.10	72.00	4.0	-0.40	46.00

نمای کلی

تجربیات

انگیزات

اقتصاد

رضایتمندی

نمره خام	درصد معتبر	z	T	نمره خام	درصد معتبر	z	T	نمره خام	درصد معتبر	z	T
73.00	2.0	-0.32	46.80	75.00	1.0	-0.27	47.30	74.00	1.0	-0.29	47.10
76.00	1.0	-0.24	47.60	78.00	2.0	-0.17	48.30	77.00	1.0	-0.21	47.90
79.00	2.0	-0.12	48.80	81.00	5.0	+0.06	50.60	80.00	4.0	-0.05	49.50
82.00	1.0	+0.14	51.40	84.00	3.0	+0.27	52.70	83.00	3.0	+0.19	51.90
85.00	1.0	+0.32	35.20	87.00	2.0	+0.47	54.70	86.00	4.0	+0.39	53.90
88.00	3.0	+0.54	55.40	91.00	1.0	+0.69	56.90	90.00	3.0	+0.63	56.30
92.00	3.0	+0.75	57.50	94.00	2.0	+1.04	60.40	93.00	5.0	+0.90	59.00
95.00	1.0	+1.10	61.00	98.00	1.0	+1.25	62.50	97.00	2.0	+1.17	67.10
100.00	1.0	+1.31	63.10	103.00	1.0	+1.44	64.40	101.00	1.0	+1.37	63.70
104.00	2.0	+1.56	65.60	106.00	1.0	+1.82	68.20	105.00	1.0	+1.70	67.00
107.00	2.0	+2.06	70.60	جمع			100.0	113.00	1.0	+2.58	75.80

4- نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر تدوین فرم کوتاه پرسشنامه رضایتمندی از محیط مسکن بوده است. با بررسی ابزارهای موجود در نشریات معتبر علمی در ایران، 12 پرسشنامه برای اندازه‌گیری میزان رضایت از مسکن توسط پژوهشگران ایرانی تهیه شده است. از این میان، کوتاه‌ترین پرسشنامه که بیشترین میزان پایایی (آلفای کرونباخ) را دارد، به عنوان زمینه برای فرم کوتاه انتخاب شد. بر اساس مبانی نظری، ادبیات موجود و ابزار زمینه، پرسشنامه اولیه تدوین و به صورت پایلوت بر 30 نفر اجرا شد. پس از تأیید روایی و پایایی این پرسشنامه، مجدداً بر 100 نفر اجرا شده و در داده‌های به دست آمده، همبستگی متغیرها با تحلیل عاملی مورد بررسی قرار گرفت. در نتیجه تحلیل عامل، پنج پرسش از آزمون حذف شده و پرسش‌های باقیمانده با آلفای کرونباخ 0.895 دارای پایایی کافی بود. نتایج پژوهش نشان داد فرم کوتاه پرسشنامه رضایتمندی سکونتی با چهار عامل کالبد، تسهیلات، امکانات و اقتصاد و بیست‌ودو سنجه قابلیت سنجش میزان رضایت افراد از محل زندگی‌شان را دارد. "کالبد مسکن" مهم‌ترین عامل در ایجاد رضایت افراد از محل زندگی‌شان است که با گویه‌های اندازه مسکن، تعداد و اندازه اتاق، بو، صدا، ایمنی، تهویه و تراکم سنجش می‌شود. حیطه دوم "تسهیلات"، عواملی خارج

از واحد مسکونی است که بر روی رضایت افراد از محل زندگی‌شان تأثیر می‌گذارد. این عوامل شامل آسفالت معابر، نور و روشنایی معابر، آب، برق، گاز، مخابرات و سیستم زهکشی، پاک‌سازی جوی‌ها، گردآوری زباله، تسهیلات معلولین و پارکینگ است. نحله سوم را "امکانات" تشکیل داده است. افراد امکانات درمانی در نزدیکی محل زندگی خود را مهم‌ترین گویه در این عامل دانسته و بعد از آن امکانات آموزشی که در اختیار فرزندانشان قرار می‌گیرد، از اهمیت بالایی برخوردار است. همچنین دسترسی به مراکز خرید و مراکز تفریحی و فضای سبز از دیگر گویه‌های این حیطه است. حیطه چهارم "اقتصاد" شامل بازده اقتصادی برای سرمایه‌گذاری، قیمت زمین و مسکن و درآمد است که در رضایت افراد از محل زندگی نقش به‌سزایی دارد. بر این اساس پرسشنامه رضایتمندی سکونتی به صورت فرم کوتاه شده که روایی و پایایی آن تأیید شده و هنجارسنجی شده به دست آمده است. این پرسشنامه صرفاً میزان رضایتمندی را نسبت به محیط مسکونی بررسی می‌نماید و می‌توان آن را بدون محدودیت‌های شخصی و اقلیمی در همه رده‌های سنی و تحصیلی اعم از زن و مرد پیاده کرد:

میزان رضایت خود را نسبت به موارد زیر با خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد اعلام نمایید:
1- از نوع مسکن خود چقدر رضایت دارید؟

پی‌نوشت

- ¹ Unipolar
² Bipolar

منابع

Abdul Ghani, S., & Noraini, Y. (2006). Residential Satisfaction in Low cost Housing in Malaysia. Report of research. Funded by USM short term research Grant.

Ajilian Momtaz, Sh., M. Rafieian, and A. ArghaSafari. (2016). Compilation of Residential Satisfaction Principles, Dimensions, and Variables in Mehr Housing Planning (Case Study: Mehregan Settlement). *Urban Studies*, 5(19), pp. 27-36. [in Persian]

Aslanian, Y., H. Zabihi, and K. Rahbari Manesh. (2020). Structural Analysis of the Concept of Housing Satisfaction with the Approach Pf Phenomenological Philosophy (Case Study: Sheilh-ol-Eslam Qajari House, and Several Residential Complexes in Zanjan). *Islamic Art Studies*, 16 (37), pp. 28-46. [in Persian]

Amerigo, M. & Ignacio, J. (1997). A Theoretical and Methodological Approach to the Study of Residential Satisfaction. *Journal of Environmental Psychology*, 17(1), pp. 47-57.

Bahram Pour, A., and A. Modiri. (2015). The Study of the Relationship between Residents' Satisfaction with the Living Environment and their Sense of Belonging in the High Rise Residential Complex of Shahrak Kosar, Tehran. *Fine Arts*, 20 (3), pp. 85-94. [in Persian]

Cai, M. Y., Yingzi Lin and Wenjun Zhang. (2016), Study of the Optimal Number of Rating Bars in Likert Scale. iiWAS '16: Proceedings of the 18th International Conference on Information Integration and Web-based Applications and Services, pp. 193-198.

Cabrita, A. R., Freitas, M. J., & Pedro, J. B. (1998). Understanding Housing Satisfaction. XXV IAHS World Housing Congress, engineering faculty of the University of Porto, Portugal.

Delavar, A. (2015). *Methodology in Psychology and Educational Sciences*. Tehran: Virayesh Publication, 45th Edition. [in Persian]

Delavar, A. (2006). *Applied Probabilities and Statistics in Psychology and Educational Sciences*. Tehran: Roshd Publication, 12th Edition. [in Persian]

- 2- از اندازه مسکن خود چقدر رضایت دارید؟
- 3- از مسائل ایمنی مسکن خود به چه میزان رضایت دارید؟
- 4- نسبت به تعداد و اندازه اتاق‌ها چقدر رضایت دارید؟
- 5- نسبت به تراکم انسانی و ازدحام در مسکن خود چقدر رضایت دارید؟
- 6- از میزان صدا در واحد مسکونی به چه میزان رضایت دارید؟
- 7- از میزان بو در واحد مسکونی به چه میزان رضایت دارید؟
- 8- از وضعیت هوا و تهویه در واحد مسکونی به چه میزان رضایت دارید؟
- 9- از وضعیت امکانات آموزشی در اطراف مسکن خود چقدر رضایت دارید؟
- 10- از وضعیت امکانات درمانی در اطراف مسکن خود چقدر رضایت دارید؟
- 11- نسبت به مراکز خرید در اطراف خانه خود چقدر راضی هستید؟
- 12- از مراکز تفریحی و فضای سبز خانه خود و اطراف آن چه میزان راضی هستید؟
- 13- نسبت به آب، برق، گاز، مخابرات و سیستم زهکشی چقدر رضایت دارید؟
- 14- نسبت به گردآوری زباله چقدر رضایت دارید؟
- 15- نسبت به پارکینگ چقدر رضایت دارید؟
- 16- از نور و روشنایی معابر چقدر رضایت دارید؟
- 17- نسبت به تسهیلات برای معلولین چقدر رضایت دارید؟
- 18- از آسفالت معابر چقدر راضی هستید؟
- 19- از آسفالت معابر چقدر راضی هستید؟
- 20- نسبت به قیمت زمین و مسکن خود چقدر راضی هستید؟
- 21- نسبت به بازده اقتصادی برای سرمایه‌گذاری به چه میزان رضایت دارید؟
- 22- از درآمد خود چقدر راضی هستید؟

Narmak and Tehran Pars Residential Fabric). *Urban Management*, 13 (35), pp. 67-86. [in Persian]

Grzeskowiak, S., M., Sirgy, and R. Widgery. (2003). Residents' Satisfaction with Community Services: Predictors and Outcomes. *Journal of Regional Analysis and Policy*, 33(2), pp. 1-36.

Hashem Nezhad, H., M. Masoodi Nezhad, and A. Ahadi. (2015). The Effect of Quality of Openings on the Satisfaction of Privacy in Residential Complexes, a Case Study: Shooshtar Residential Complex. *Armanshahr*, 15, pp. 157-168. [in Persian]

Hur, M., and H. Morrow-Jones. (2008). Factors That Influence Residents' Satisfaction with Neighborhoods. *Environment and Behavior*, 40(5), pp. 619-635.

Javaher Pour, H., S. B. Hosseini, and S. Noruzian Maleki. (2012). The Level of Satisfaction of Residents of Narmak Neighborhood with Open Spaces and Public Facilities in the Residential Environment. *Architecture and Urban Planning of ArmanShahr*, 5 (9), pp. 45-59. [in Persian]

Joshi, A., S. Kale, S. Chandel, and D. K. Pal. (2015). Likert scale: Explored and Explained. *British Journal of Applied Science and Technology*, 7 (4), pp. 396-403.

Laan Bouma-Doff, W. (2007). Involuntary Isolation: Ethnic Preferences and Residential Segregation. *Journal of Urban Affairs*, 29(3), pp. 289-309.

L.Day, L. (2000). Choosing a House: The Relationship between Dwelling Type, Perception of Privacy and Residential Satisfaction. *Journal of Planning Education and Research*, 19(3), pp. 265-275.

Li, Qing. (2013), A Novel Likert Scale Based on Fuzzy Sets Theory. *Expert Systems with Application*, 40 (5), pp. 1609-1618.

Malek Pour, M., S. Zangene, and S. Aghababaei. (2012). Psychometric Features of the Short Form of Navako's Anger Questionnaire in the City of Isfahan. *Cognitive and Behavioral Science Researches*, 2 (1), pp. 1-8. [in Persian]

Mohit M.A., and Al-KhanbashiRaja, A.M.M. (2014). Residential Satisfaction Concept Theories and Empirical Studies. *Planning Malaysia*. 12(3), pp. 47-66.

Fardin Mehr, O., Z. Farajzadegan, A. Emami Naeini, M. Mortazavi, and A. Gholamrezaei. (2011). Checking the Validity and Reliability of the Persian Version of the Quality of Life Questionnaire of Kidney Patients- Short Form. *Isfahan Medical School*, 26 (165), pp. 1-12. [in Persian]

Farokhi, Sh., M. Gharebegloo, M. T. Pirbabaei, and R. MohamadZade. (2017). Evaluation of the Level of Satisfaction of the Residents of Sarand Village with the Houses Built after the Earthquake. *Housing and Rural Environment*, 36 (160), pp. 71-86. [in Persian]

Francescato, G., S.Weidemann, and J. R. Anderson. (1989). Evaluating the Built Environment from the User's Point of View: An Attitudinal Model of Residential Satisfaction. *Building Evaluation*. Springer, Boston, MA.

Garling, T., and M. Friman. (2002), A Psychological Approach to the Study of Residential Choice and Satisfaction. I Residential Environments: Choice, Satisfaction, and Behavior. Bergin & Garvey, Westport, Connecticut, London.

Ge, J., and H. Kazunori. (2006), Research on residential lifestyles in Japanese cities from the viewpoints of residential preference, residential choice and residential satisfaction. *Landscape and Urban Planning*, 78(3), pp. 165-178.

Ghafoorian, M., and E. Hesari. (2016). Investigating Factors and Background Variables Affecting Residents' Satisfaction with the Residential Environment. *Urban Studies*, 5 (18), pp. 91-100. [in Persian]

Ghiaei, M. H., Sh. Azimi, and P. Shahabian. (2013). Measuring the Relationship between Residential Satisfaction and Variables of Housing, Neighborhood Unit and Neighborhood (Case Study: Farabi Doctors Residential Complex). *Hoviat Shahr*, 7 (15), pp. 47-58.

Gholamrezaei, A., S. Haghani, H. R. Shemshaki, H. Tavakoli, and M. H. Emami. (2010). Linguistic Validation of Short Form Inflammatory Bowel Disease Questionnaire in Iranian Patients. *Isfahan Medical School*, 25 (123), pp. 1850-1859. [in Persian]

Gholi Pour, M., and P. Partoei. (2014). A Comparative Study of the Impact of Functional Diversity on Residential Satisfaction (Case Study:

Rezaei, M. R., and Y. Kamaei Zade. (2012). Evaluation of Residents' Satisfaction with Mehr Housing Complexes (Case Study: Fatemie Housing Site in Yazd). *Urban Studies*, 5, pp. 13-26. [in Persian]

Saleh Sedgh Pour, B. (2009). *Statistics and Methodology in Psychology*. Tehran: Parse Publication. [in Persian]

Saleh Sedgh Pour, B., M. E. Damavandi, and A. Radi. (2017). Reconstruction, Validation, Stability, and Standardization of the Math Self-Concept Scale in High School Students. *Educational Measurement*, 8 (30), pp. 19-45. [in Persian]

Saleh Sedgh Pour, B., M. S. Taher Toloo Del, and S. A. Sadat. (2020). Norm Measurement, Validation, and Stability of Happiness Measurement Scale among Students. *Scientific Journal of Education Technology*, 14 (2), pp. 355-367. [in Persian]

Sarmad, Z., A. Bazargan, and E. Hejazi. (2015). *Methodologies in Behavioral Sciences*. Tehran: Agah Publication, 28th Edition. [in Persian]

Sharghi, A., and S. Di Ben Mulan. (2014). Similarities and Differences in the Satisfaction of Adults and Children from the Open Spaces of Residential Complexes in Tehran. *Sustainable Architecture and Urban Design*, 2 (1), pp. 13-25. [in Persian]

Teymoori Asefchi, M. M., F. Khoshbakhti, Gh. Hemati Alamdarloo, A. Teymoori Asefchi, and H. Etemadi. (2018). Investigating the Psychometric Properties of the Short Form of Social Ethics Reflection Measurement in Mentally Retarded Students. *Teaching and Learning Studies*, 10(1), pp. 168-188. [in Persian]

Wenda, V., and M. Doff. (2007). Little to Choose, Much to Lose: Freedom of Choice and Residential Satisfaction. *International Conference of Sustainable Urban Areas*; OTB Research Institute for Housing, Urban and Mobility Studies, Delft University of Technology, Rotterdam.

Yaran, A., and H. Behroo. (2016). Investigating the Effect of Green Space on the Satisfaction Level if Residents of High Rise Residential Complexes, a Case Study: Several Residential Complexes in Tehran. *Armanshahr*, 14, pp. 151-162. [in Persian]

MokhtarZade, A., S. M. A. Ghoreyshi Zade, M. Z. Pezeshki, F. Ranjbar Koochaksaraei, H. Shahrokhi, N. Pourafkari, and A. Malek. (2010). Reliability and Validity of the Short form of the Persian Version of the Scale for Measuring Lack of Awareness of Mental Disorder. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 16 (3), pp. 181-186. [in Persian]

Moosavi, F. S., and N. Golmakani. (2018). Comparison and Correlation of Visual Pain Scale and Different Dimensions of Short Form of McGill Pain Questionnaire in Pain Assessment. *Orumie School of Nursing*, 16 (9), pp. 622-630. [in Persian]

Mozaffari, N., B. Latifi, and N. Barak Pour. (2015). Measuring and Comparing the Level of Satisfaction of Residents with the Residential System (A Case Study of Districts 3 and 11 of Tehran). *Urban Studies*, 17, pp. 77-92. [in Persian]

Naghibi, N, and S. B. Hosseini. (2015). The Impact of Psychological, Physical, and Environmental Components in Improving the Satisfaction of Residents of Residential Complexes. *Sustainable Architecture and Urban Design*, 2 (2), pp. 15-25. [in Persian]

Nejat Bakhsh, A., A. Fakhari, and A. Safaeian. (2006). Examining the Clinical Interview Agreement in the Diagnosis of Mood Disorders with the Minnesota Multimodal Test (Short Form). *Medical Journal of Tabriz University of Medical Sciences*, 25 (1), pp. 115-118. [in Persian]

Noghrekar, A., F. Mozaffar, B. Saleh Sedgh Pour, and M. Shafaei. (2009). Survey in Explaining Principles of Designing Children's Educational Spaces. *Armanshahr*, 2, pp. 67-74. [in Persian]

Noori, M. J., and K. Asad Pour. (2016). Explaining the Factors Affecting the Level of Satisfaction of Residents of Mehr Housing with the Housing Situation (Case Study: Dehaghan City). *Urban Studies*, 5 (18), pp. 63-76. [in Persian]

Rafieian, M., A. Asgari, and Z. Asgarii Zade. (2009). Measuring the Level of Residential Satisfaction of Navab Neighborhood Residents. *Researches of Human Geography*, 42(67), pp. 53-68. [in Persian]

Rafieian, M., M. Nazari, and H. Dadash Pour. (2016). Measuring Resident Satisfaction with Location Desirability in Planned Urban Areas (Case Study: Mehrshahr Karaj). *Hoviat Shahr*, 10 (27), pp. 31-40. [in Persian]